

Zaterdag 16 december 1916 – ochtendeditie

De wegvoering van Belgen.

New York. 15 december. Alton Parker, in 1904 de aanvoerder der democratische partij tegen Roosevelt, heeft als voornaamste spreker in een druk bezochte protestvergadering tegen de wegvoering van de Belgen gezegd: Als er oorlog wordt gemaakt, voor een deel met het oogmerk mensen tot slaven te maken, wanneer macht, noodzaak of wreedheid dat voorschrijven, dan zal het voor de toekomst van de wereld weinig verschil maken of er – gelijk wordt voorgesteld – voorschriften komen voor het bewaren dan wel voor het herstel van de vrede of niet.

De Daily Telegraph heeft gemeld dat de centrale mogendheden kort geleden aan België aangeboden hebben vrede te sluiten, mits de Belgen aandrongen op onmiddellijke vrede. In ruil daarvoor zou hun land worden hersteld en er zou financiële steun gegeven worden tot economisch herstel. Maar zo zij dat niet deden, zouden de openbare monumenten van België met het lot van Leuven, Dinant en de steden aan de IJzer bedreigd worden.

Het Belgisch Dagblad, aannemend dat het Engelse orgaan goed is ingelicht, noemt dit Duitse voorstel “eenvoudig een list om de Belgen te verdelen en aldus in troebel water te vissen.”

Het blad schrijft verder onder meer:

Wij mogen gerust verklaren, dat Duitsland sedert de heldhaftige tegenstand van Luik, niet heeft opgehouden, rechtstreeks of onrechtstreeks, ons land met zijn vredesvoorstellen lastig te vallen.

Welk vertrouwen kunnen wij echter stellen in een mogendheid, die ons als natie boven de vont hielp houden; die het op zich nam onze

neutraliteit te beschermen en tenslotte niet alleen dit land overrompelde en die neutraliteit schond, maar er zich gedragen heeft als Atilla?

Wie biedt ons de vrede aan?

Bethmann Hollweg.

Is Bethmann Hollweg niet de man van het vodge papier?

De eerste regels van welvoegelijkheid eisen dat die man eerst moet verdwijnen, vooraleer er sprake kan zijn van een voorstel, van een onderhandeling met Duitsland.

Wanneer een wisselagent uit de Beurs wordt gesloten wegens oneerlijkheid, zullen zijn vroegere collega's zich niet gaan verlagen, met hem nog betrekkingen aan te knopen.

Begrijpt von Bethmann Hollweg dan niet, dat hij een onmogelijk man is om over vrede te spreken, dat hij met zijn meester de verantwoordelijkheid van deze oorlog draagt?

Het vredesverdrag zelf, dat zijn handtekening zou dragen, zou hij zelf kunnen beschouwen als een vodge papier.

Wat de rol betreft, die Bethmann Hollweg door de Belgen wenst te zien vervullen, zij is zo eerloos, dat daarvan zelfs geen sprake kan zijn.

Wanneer België de 4^e augustus 1914 zelfs de doortocht aan de Duitse legers niet wilde toestaan, zou het thans nog veel minder te vinden zijn om vriendendiensten te bewijzen aan de vijand, die nog eeuwen lang door onze nakomelingen zal vervloekt worden, erger dan de Noormannen.

Kan er dus onder een Duitse dikhuidschedel niet beseft worden, dat de Belgen niet door geld om te kopen zijn?

Is het nog niet voldoende dat zij de Duitse miljoenen voor de oorlog met afschuw geweigerd hebben!

Waarom nu nog van geld gesproken?

Het geld, dat zou dienen om België te herstellen, zou bovendien nog grotendeels ons gestolen geld zijn, de miljarden, die ons zijn ontroofd!

Al zijn de Belgen tot de bedelstaf gebracht, al worden hun broeders als slaven naar het land der alles verlossende kultur gevoerd, al doen honger en ziekten duizenden in het bezette land verkwijnen en sterven, toch zal het Belgische volk niets toegeven. Vleierijen noch bedreigingen zullen er vat op hebben.

De Germaanse slavendrijvers zouden onze monumenten en onze steden bedreigen en verwoesten?

Wij geloven het. Zij zijn tot alles in staat.

Choate, voormalig gezant, had een brief geschreven, die ter vergadering werd voorgelezen. Hij noemt daarin de wegvoering van Belgen een der wreedste, meest barbaarse gruwelen, die in de geschiedenis bekend zijn en doet een beroep op alle burgers om Wilson's pogingen, daaraan een einde te maken, te steunen. Met verwijzing naar het oordeel van regeringskringen, dat de Verenigde Staten in de betrekkingen met Duitsland alle diplomatieke middelen hebben uitgeput, verklaart Choate, niet te kunnen geloven, dat de Verenigde Staten de diplomatieke betrekkingen met een volk, dat zulke barbaarse wreedheden begaat ondanks het eenstemmig protest der onzijdige wereld, kunnen handhaven.

Roosevelt had geschreven dat men tot de verovering door de Assyriërs van Syrië en Palestina moet teruggaan om een dergelijk gedrag als van Duitsland in België te vinden.

De vergadering nam tenslotte een motie van protest aan.

Gisteren kwamen te Koewacht vijf Duitse soldaten op Hollands grondgebied. Zij wilden V., die onlangs uit België vluchtte, arresteren en hem met geweld over de grens slepen. Door de hulp van verontwaardigde omstanders kwam V. vrij.

Zaterdag 16 december 1916 – avondeditie

Berlijn, 16 december. Officieel: Legergroep hertog Albert van Wurtemberg: In de boog van Ieper en Wijtschate nam de artilleriestrijd tijdelijk tot grote kracht toe. Onze aanvalstroepen drongen ten zuidoosten van Zillebeke tot in de tweede Engelse linie waarvan de bezetting gevlucht was.

In de Vlaamsche Gedachte schrijft L. Picard:

Mocht het waar zijn!

Mocht het gebeuren dat de regeringen der ententemogendheden zich bereid verklaarden om op het aanbod der centralen in te gaan en het moorddadig gevecht te staken, om te trachten tot een overeenkomst te komen.

Dat zulke overeenkomst nu nog te bereiken is, staat vast en het is slechts de meest volkomen miskenning van het karakter van het Duitse rijk die het mogelijk maakt dat door velen wordt gevreesd dat Duitsland er op uit is een wereldheerschappij te vestigen.

Integendeel! In de overgrote meerderheid van het Duitse volk, bij de beste geestelijke leiders van dit volk en stellig ook bij zijn huidige politieke aanvoerders leeft krachtig het besef dat het rijk, zoals het in 1870 gevormd werd, volkomen was en nog alleen van binnen versterkt moest worden, en dat men door de tegenwoordige oorlog zich slechts de voorwaarden wil verzekeren – in de eerste plaats erkenning van de macht die men in werkelijkheid vertegenwoordigt – die nodig zijn tot een verdere vreedzame ontwikkeling.

Tot die voorwaarden behoort de annexatie van België stellig niet en daarom moeten wij ons ook als Vlaamse Belgen verheugen in de bereidwilligheid tot vredesonderhandelingen van Duitsland, omdat op dit ogenblik nog een vrede te maken is die aan het Belgische volksleven zijn vrijheid terugschent en meteen de groei van Vlaanderen – dat slechts langzaam tot kracht gedijen kan – toelaat.

Wanneer de oorlog echter nog lange maanden, wellicht nog meer dan een jaar moet worden voortgezet, dan krijgen ook de Belgische en de Vlaamse kwestie een heel ander aanzien:

- De oorlog gaat dan tot het bittere einde en steeds meer haat wordt overal opgehoopt;
- In Duitsland winnen die elementen, die het nationale tot een eng nationalisme willen neerhalen, steeds aan invloed;
- In de Vlaamsgezinde middens triomferen de meest radicale stromingen die zich wenden naar de wens van genoemde elementen in Duitsland, doch zich tot nog toe konden doen gelden.

Al wie de toestanden kent en weet wat er in de laatste maanden in en over Vlaanderen is gebeurd, zal het ons toegeven dat wij bij een verlenging van de oorlog weldra zullen staan voor het treurig

dilemma: een Vlaanderen onder Duits toezicht of een verfranst en verfransend en vergroot België.

Wie dit niet wenst moet werken voor de vrede en in het bijzonder op alle Vlamingen die kunnen spreken, rust nu een zware verantwoordelijkheid.

Frans van Cauwelaert wijdt in Vrij België een artikel aan wat hij noemt: De protestbeweging tegen de Duitse slavendrijvers. Na een overzicht gegeven te hebben van hetgeen er van neutrale zijde tegen het wegvoeren der Belgische burgers is ingebracht, schrijft van Cauwelaert:

De protestbeweging tegen de Duitse slavendrijvers geeft ons dus enige reden tot tevredenheid. Niet omdat zij reeds voldoende kracht zou hebben bereikt. Immers tegenover het geluid dat de volkerenopinie zal moeten geven, vooraleer ze bij machte zal blijken om deze oorlog terug binnen de perken van de relatieve menselijkheid te drijven, zijn deze eerste uitingen slechts een schuchtere inzet. Maar het is nu eenmaal tot een begin van verzet, tot een eerste uiting van menselijk samenhorighedsgevoel gekomen, en nieuwe verwachtingen gaan opleven. De vromen, welke zich voor de ondankbare taak inspinnen, om de onzijdige volkeren tot het inzicht in hun hoge en enig ware roeping tegenover de strijdenden te brengen, mogen in deze jongste bijval een aansporing vinden om met meer kracht en volharding hun propaganda door te zetten.

En wie weet of zij hun onmiddellijk doel – de bevrijding van onze weggevoerde burgers – niet bereiken. Wie weet of deze eerste stap niet, voor geheel onze volkerenbeweging, een begin van terugkeer is naar meer menselijkheid om op de Duitse regering enige beslissende invloed te oefenen. Dat heeft ze niet weerhouden, omdat zij niet wilden zondigen door verzuim en omdat misschien hun optreden de

Duitse vuistheren tot een meer humane behandeling van hun slachtoffers zou hebben aangezet. Men moet handelen met de wil om te winnen; men moet niet op voorhand winnen om de wil tot handelen te hebben. Maar een goede poging, ernstig ondernomen, geeft dikwijls onverwachte resultaten. Dat de onzijdige volkeren dus eens tonen wat hun aan ridderlijkheid overblijft en of zij geen middelen bij de hand hebben om op de Duitsers drukking te oefenen.

Wanneer nu wordt doorgesproken en, door de openbare opinie in de verschillende landen aan het officieel protest der respectievelijke regeringen kracht wordt bijgezet, hebben wij misschien kans de terugtocht van de Duitse dwingelandij te beleven, want Duitsland, dat smeekt om vredesbemiddeling, kan de sympathie van het buitenland niet geheel ontberen.

En mocht deze eerste grote poging van zedelijke pressie op de schenders van het volkerenrecht lukken, dan volgt ongetwijfeld nog meer, dat verzachting kan brengen in de ijselfijke nood van deze dagen en een betere toekomst kan banen. In de verbijstering van het zo plots uitgebroken oorlogsgeweld konden de neutrale volkeren niet tot klaarheid komen over hun roeping en hun macht, en de onderbroken opvolging van rechtschendingen heeft de zedelijke ontreddeering elke dag vermeerderd. De mensheid is aldoor verder gedaald langs een donkere trap, naar nog ongemeten verlaging. Kunnen wij beleven, tengevolge van de nieuwe overdaad van ellende aan ons arm Belgisch volk volbracht, dat de volkeren zich bezinnen en terugkeren, dan zal ons lijden niet vruchteloos zijn geleden, en de mensheid opnieuw licht laten zien in haar toekomst. Zo niet, dan gaan wij verder naar de afgrond ...

De Daily Telegraph heeft – wij herhalen - gemeld dat de centrale mogendheden kort geleden aan België aangeboden hebben om vrede te sluiten, mits de Belgen aandrongen op onmiddellijke vrede.

In ruil daarvoor zou hun land worden hersteld en er zou financiële steun gegeven worden tot economisch herstel. Maar zo zij dat niet deden, zouden de openbare monumenten van België met het lot van Leuven, Dinant en de steden aan de IJzer bedreigd worden.

Wij hebben ook reeds gelezen, hoe de Daily News op deze (apocriefe) tekst de Duitsers om hun vernielzucht over de kolen haalde, en gelijk men in ons ochtendblad heeft het gezien doet het Belgisch Dagblad het nog eens dunnetjes, of juist: heel dik, over. “De Germaanse slavendrijvers zouden onze monumenten en steden bedreigen? Wij geloven het. Ze zijn tot alles in staat.”

Zou het Belgische blad werkelijk de Duitsers ook in staat achten tot de domheid, hun vijanden zo’n sterk wapen in de hand te geven, door, gesteld dat ze er het plan toe hadden, hun te zeggen: pas op, of we gaan uw monumenten en steden verwoesten?

De zaak staat, dunkt ons, eenvoudig zo: Indien het hele bericht niet een verzinsel is, dan zal, bij het doen van het voorstel van een afzonderlijke vrede aan België, onder de aandacht der Belgische regering zijn gebracht, dat, in geval de Duitsers met behulp van het Belgische leger steeds meer achteruit mochten worden gedrongen, de strijd weer op Belgisch gebied zou komen en, omdat de Duitsers daar, gelijk ze nu in Noord-Frankrijk doen, elke kilometer grond hardnekkig aan hun vijanden zouden betwisten, de steden en monumenten van België groot gevaar zouden lopen, in het lot te delen van elke streek, die tussen de twee strijdende legers komt te liggen, en verwoest te worden.

Dit is een veronderstelling, die zo voor de hand ligt, dat Belgen zelf ze meermaals hebben geopperd en besproken. Waarmee we geenszins willen zeggen, dat alle of zelfs vele Belgen nu reeds aan een vrede hunnerzijds de voorkeur geven. We willen alleen zeggen, dat

zo die “bedreiging” van de Daily Telegraph iets beduidt, het naar alle waarschijnlijkheid is wat wij hebben aangegeven.

Dat er overigens Belgen zijn, die van een vrede geenszins afkerig zijn, kan blijken uit wat Edm. Picard – “de beroemde schrijver en rechtsgeleerde”, gelijk het Vlaamsche Nieuws hem noemt – heeft gezegd aan iemand van het Nederlands-Belgische Publiciteitsagentschap, die hem kwam vragen of het waar was wat een Brussels blad als een vredesuiting van hem had openbaar gemaakt. Edm. Picard gaf het volmondig toe.

“Ja, ik heb gezegd en ik herhaal dat men een einde moet maken aan de oorlog, dit schandelijk “molochisme” dat sedert meer dan twee jaar de bloem der jeugd verslindt! Ja, men moet de koppige staatslieden doen begrijpen, dat de huidige oorlog niet kan eindigen met de uitslagen waartoe iedereen gemeend had te kunnen komen, deze oorlog die verzinkt in een plaatselijk trappelen, en die belachelijk zou zijn indien hij niet zo diep tragisch was.

“Ja, het is nodig dat de stem der volken zich te allen kante verheft om de diplomaten te dwingen bijeen te komen en een vergelijk tot stand te brengen. Ja, dit alles heb ik gezegd en het is de plicht van ieder in te stemmen met de hartenkreet ... Vrede, vrede!

“Ik heb de verschenen publicatie niet uitgelokt, maar nu zulks eenmaal is geschied, ben ik niet ver van mij erover te verheugen. Eén moet altijd het voorbeeld geven. Hoevelen zijn er niet die denken zoals ik? Maar onder het regime van vrees en wantrouwen dat wij zelf hebben in het leven geroepen, gedreven door een onverstandige kinderneliefde, had niemand het eerste woord durven spreken. Het schijnt dus dat ik het ben, die de weg geopend heb; ik hoop dat zulks tal van anderen ertoe zal brengen dezelfde weg in te slaan ... de weg die het snelst mogelijk leidt tot de vrede.”